

roman

Max Fr sch

Adım
Gantenbein
Olsun

3. BASKI
ÇEVİRİ: İRİS KANTEMİR

♥ can
modern

MAX FRISCH
ADIM
GANTENBEIN
OLSUN

Can Modern

Adım Gantenbein Olsun, Max Frisch

Almanca aslından çeviren: İris Kantemir

Mein Name sei Gantenbein

© 1964 Frisch

© 2004, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2004

3. basım: Kasım 2024, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık

San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul

Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-5975-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MAX FRISCH
ADIM
GANTENBEIN
OLSUN

ROMAN

Almanca aslından çeviren

İris Kantemir

♥can

Max Frisch'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Homo Faber, 1998

Kont Öderland, 2019

Adım Gantenbein Olsun, 2004

MAX FRISCH, 1911'de Zürih'te doğdu. 1930'da Zürih niversitesi'nde bařladđı Alman Dili ve Edebiyatı öğrenimini yarıda kesti ve *Neue Zürcher Zeitung*'da muhabirliğe başladı. 1936'da mimarlık öğrenimi görmeye karar verdi. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla beraber İsviçre ordusuna hizmet etti. 1940'lı yıllar Frisch'in eleştirel bir politik bilinç geliştirmeye bařladđı yıllardır. 1941'de mimarlık öğrenimini tamamlayan Frisch, bir süre yazarlık ve mimarlığı bir arada yürüttü. Adından söz ettiren ilk çalışması, 1954 tarihli romanı *Stiller*'dir. Frisch 1955'te mimarlığı bıraktı. 1957'de *Homo Faber* adlı romanı yayımlandı. 1958'de ilk kez sahnelenen *Biedermann ile Kundakçılar*, Frisch'i dünya çapında bir oyun yazarı statüsüne taşıdı. Irkçılık ve antisemitizm motiflerini işleyen *Andorra*, Frisch'in en çok ses getiren oyunudur. Yine de Frisch, dramlarının yeterince anlaşılmadığından veya yanlış anlaşıldığından yakındı ve oyunlarında yeni dramaturji olanakları üzerinde çalıştı. *Kont derland* bunlardan biridir. 1964'te kimlik sorunsalı ve cinsiyetler arası ilişkileri ele alan romanı *Adım Gantenbeins Olsun*'u yayımladı. Frisch'in eserlerinde kimlik krizine bireyin kendine yabancılaşması ve burjuva toplumunun ahlaki ikiyüzlülüğü eşlik eder; olgunluk eserlerindeyse bunlara yaşlanma ve ölüm izleği eklenir. Max Frisch, Brecht sonrası tiyatronun en önemli isimlerindedir. Dene-me ve günce dallarında da eser veren Frisch, 1991'de Zürih'te öldü.

İRİS KANTEMİR, Ankara'da doğdu. TED Ankara Koleji ve DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'n bitirdikten sonra uzun bir süre Almanya'da kaldı. Yurda döndükten sonra ODTÜ, Kadıköy Maarif

Koleji ve Boğaziçi Üniversitesi'nde ders verdi. 1990'da emekli oldu. Cumhuriyet Kitap'ta yazıları yayımlandı. Hermann Hesse'nin *Bozkırkurdu* ve *Masallar*'ını, Thomas Mann'ın *Seçilen* ve *Büyülü Dağ*'ını, Amy Tan'ın *Mutfak Tanrısı*'nı, Carson McCullers'in *Düğünün Bir Üyesi*'ni, Juli Zeh'nin *Kartallar* ve *Melekler*'ini, Ketil Norstad'ın *Erling'in Düşüşü*'nü Türkçeye kazandırdı.

Orada hazır bulunan, tesadüfen tanıdığı ve onunla en son konuşan kişiler, o akşam her zamankinden farklı bir hali olmadığını söylediler; neşeliydi ama bir taşkınlığı olmamıştı. Aşırıya kaçmadan keyifle yemek yemişlerdi. Herkesin çenesi açılmış, güncel konularda o da herkes gibi gevezelik etmişti; en azından başlangıçta. İçlerinden biri konuşulanları dinlerken yüzünde beliren bezgin ifadeye şaşırıldığını, ama sonra onun topluluktan uzak kalmamak için yeniden esprili bir biçimde konuşmalara katıldığını fark ettiğini söyledi, yani sonuç olarak her zamanki gibiydi. Daha sonra hep beraber bir bara gitmişler, bir süre paltolarını çıkarmadan ayakta oyalandıktan sonra, onun tanımadığı birilerinin yanına oturmuşlardı; belki de bu yüzden suskunlaşmış, yalnızca kahve ısmarlamıştı. Daha sonra tuvaletten döndüğünde yüzünün sararmış olduğunu söylediler; ama bunu, o daha yerine bile oturmadan birdenbire kendini kötü hissettiği için eve gitmek istediğini söyleyip onlardan özür dilediğinde fark etmişlerdi. Lafı uzatmamış, konuşmalarını kesmek için ellerini bile sıkmadan onlarla üstünkörü vedalaşmıştı. İçlerinden biri, Biraz bekle. Biz de burada yılanmayacağız, demişti; ama onu durdurmak olanaksızdı sanki. Sonunda paltosunu vestiyerden getirdiklerinde,

acelesi varmışçasına onu giymemiş, koluna almıştı. Fazla içmediğini, bu yüzden bunun bir bahane olduğundan kuşkulandıklarını söylediklerinde de gülümsemişti. Belki de bir randevusu vardı. Hanımlar onu pohpohlayıp takılmışlar, o da kuşkularını körüklemişti ama hiçbir şey demeden. Gitmesine razı olmak zorunda kalmışlardı. Oysa henüz gece yarısı bile olmamıştı. Masanın üzerinde piposunu bıraktığının farkına vardıklarında, arkasından koşmak için çok geç kalmışlardı... Arabasına bindikten kısa bir süre sonra ölmüş olmalı; arabanın park lambaları yanıyor, motoru çalışıyor ve sanki hemen hareket edecekmişçesine sinyal lambası durmamacasına yanıp sönüyordu. Motoru çalışan bir arabanın neden yerinden kılmıdamadığını merak eden bir polis memuru onu, başı arkaya kaymış, iki eli yırtarak açtığı yakasında, dimdik otururken buldu. Ani bir ölüm olmalıydı, orada olmayanların yorumuna göre kolay bir ölüm; gözümün önüne bile getiremiyorum – herkesin dilediği gibi bir ölüm.

Gözümün önüne getiriyorum:

Enderlin'in sonu böyle olabilir.

Yoksa Gantenbein'in mi?

Büyük bir olasılıkla Enderlin'in ki.

Evet, diye ekliyorum, onu ben de tanırdım. Ne demek bu şimdi! Ben onu zihnimde canlandırdım; oysa o, şimdi bana zihnimde canlandırdıklarımı birer paçavra gibi geri fırlatıyor; giysi gibi öykülere gereksinimi yok artık.

Bir barda oturuyorum, öğleden sonra olduğu için bana yaşamöyküsünü anlatan barmenle yalnızız. Neden anlatıyor ki? O anlatıyor, ben de içki ve sigara içerek dinliyorum; birini bekliyorum, gazete okuyarak. İşte böyle oldu, diyor bardakları yıkarken. Demek gerçek bir öykü.

Bir adam bir deneyimden geçmiş, şimdi de deneyiminin öyküsünü arıyor...

Benim yaşımda bir adamdı; arabasının –sanırım bir Citroën’di– kapısını çarparak kapatıp bir deste anahtarı pantolonunun cebine koyduğu andan beri onu izliyordum. Görünüşü dikkate değerdı. Aslında mesleğimle ilgili işimi halletmişim ve bu kentte kimseyi tanımadığım için bir müzeye gitmek niyetindeydim, önce kahvaltı edip sonra da bir müzeye gitmek istiyordum. Rastlantı sonucu ilgimi çekti; nedenini bilmiyorum, belki de başını arada sırada kaşınıyormuşçasına oynattığı içindi: Bir sigara yaktığını ben de tam bir sigara yakmak üzereyken görüp vazgeçtim. Sigaramı fırlatarak sağa döndüm ve hiç acele etmeden ama kararlı bir şekilde ve yüzünü hâlâ görmeksizin onu izlemeye koyuldum. Sorbonne yöresindeydik, sabahıtı. Bir şey sezinlemiş gibi durdu ve kapıları kilitlediğinden emin olmak istercesine arabasına geri dönüp anahtarları yanlış cebinde aradı. O sırada bir ilanı okur gibi yaptım ve kendimi ondan ayırıştırmak için pipomu ağzıma aldım. Bir TNP oyun programı olan ilanı okur gibi yaparken, arabasına binip gideceğinden korkmaya başlamışım. Ama sonra arabanın kapısının çarpı-larak kapandığını duydum; başımı çevirdiğimde, onu izleyebilmem için yürümeye başlamıştı bile. Yürüyüşünü, giysilerini ve hareketlerini inceledim. Dikkati çekecek tek şey ellerini kürek çeker gibi sallamasıydı. Anlaşılan acelesi vardı. Onu Seine Nehri yönünde, yan yana dizilmiş evler boyunca izledim; bunun tek nedeni belki de bu kentte yapacak başka bir işimin olmamasıydı. Şimdi deri bir evrak çantası taşıyordu, oysa anımsadığım kadarıyla arabadan indiğinde çantası yoktu. Üzerime doğru akın akın gelen insanlar beni yana ittiği için, bir ara onu

gözden kaybettim; ama neredeyse onu izlemekten vazgeçeceğim bir anda, başka insanlar beni öne doğru itmeye başladı; herkes ışık kırmızıya dönmeden önce karşıya geçmek istiyordu. Bir işe yaramayacağını bile bile, isteksizce de olsa onu izlemeyi sürdürdüm. Gözüme kestirdiğim herkes er ya da geç bir kapının ardında kayboluyor ya da ansızın bir taksi durdurup ortadan yok oluyor ve ben bir taksi bulana kadar da iş işten geçiyordu. O zaman da bana şoföre beni otelime götürmesini söylemekten ve anlamsız yürüyüşlerimden bitkin düşmüş bir halde üstümü başımı çıkarmadan kendimi yatağa atmaktan başka yapacak bir şey kalmıyordu... Bende bir saplantı bu!.. Artık onu izlemeyi sürdürmem gerektiği için, tam da vazgeçmişken ve içten içe buna sevinirken, kollarını sallayış biçiminden onu fark ettim. Sabah olmasına karşın, üzerinde akşamları giyilen cinsten koyu renk bir giysi vardı, operadan dönüyordu sanki. Belki de bu adamlarla olan bağlantım, bir sabah böyle koyu renk giysiler içinde bir kadından dönüşümü bana çağrıştırmış olmasıydı. İzlediğimi henüz fark etmemişti ya da artık fark etmiyordu. Ayrıca o da benim gibi şapkasızdı. Acelesi olmasına karşın, benden daha hızlı yürümüyordu; onunla aynı hızda yürüyüp dikkatini çekmeyi göze alamadığım, aksine herkes nasıl yürüyorsa ben de o hızda yürümek zorunda kaldığım için, aramızdaki mesafe, yan yana dizilmiş evler boyunca giderken, özellikle de bu amaçsız takibi sürdürmekten vazgeçmeyi düşünmeye başladığımda az da olsa açıldı. Buna karşın, her kırmızı ışıkta aynı kalabalığın içine düşüyorduk. Yüzünü hâlâ görememişim; bir kez kalabalığın arasındaki bir boşluktan yararlanıp onunla aynı hizaya geldiğimde başını öbür tarafa çevirmişti. Bir vitrinin önünde durduğunda, yüzünün yansısını görebildim; ama onunla konuşmadım; dikkat çekici bir yüzü yoktu. Sonunda kahvaltı etmek için önü-

me çıkan ilk bara girdim... Ondan sonra gözüme kestirdiğim kişinin Amerikalılara özgü bir cildi vardı, süt beyaz, çilli, sabunumsu. Onu da izledim. Arkadan otuz beş yaşında olduğunu tahmin ettim; güzel bir yaş. Dönüş biletimi ayırtmışım ve geri kalan birkaç saatimi Central Park'ta dolaşarak geçirmek niyetindeydim. Bana çarptığında, *sorry*¹, dedi. Döndüm; ama onu ancak arkadan görebildim. Kurşuni renkte bir palto vardı üzerinde; beni nereye götüreceğini merak ediyordum. Bazen nereye gideceğini sanki kendisi de bilemiyormuş gibi görünüyordu, kararsızdı; burada, Manhattan'da bir şey kaybetmiş gibiydi. Yürüdükçe onu daha cana yakın bulmaya başladım. Milyonlarca insanın arasında yürürken ne düşündüğünü, neyle geçindiğini, ne iş yaptığını, ne tür bir yerde oturduğunu ve o güne dek neler yaşadığını ya da neleri yaşamadığını ölçüp biçiyordum ve kendini nasıl algıladığını da. Kurşuni renkteki paltosunun üzerindeki sarışın başını görüyordum; bir sigara yakmak için ansızın durduğunda, 34. Cadde'de karşıdan karşıya henüz geçmiştik. Sigarasını yakmak üzere ansızın durduğunu çok geç fark ettim, böylece o sigarasından ilk nefeslerini çekerken, yanlışlıkla onu geçmiş bulundum; aksi takdirde onunla konuşabilmek için kibarca çakmağımı uzatma fırsatını kaçırmazdım. Geri döndüğümde, başında saç kalmamıştı. Doğal olarak ilk önce onun aynı adam olmayacağını ve kalabalıkta onu kaybettiğimi, başka biriyle karıştırdığımı düşündüm; çevrede öylesine çok kurşuni renkte palto vardı ki. Birdenbire elli yaşında bir adam olmasına çok şaşırardım. Bu hiç beklemediğim bir şeydi. *Can I help you?*² diye sordu ve yardıma gereksinimim

1. (İng.) Özür dilerim. (Y.N.)

2. (İng.) Size yardım edebilir miyim? (Y.N.)

olmadığı için omzunun üzerinden arkaya doğru süzülen hafif bir duman izi bırakarak kendi yoluna gitti. Masmavi bir gündü, güneşli ama gölgelik yerlerde zehir gibi soğuk ve rüzgârlı; güneşin aydınlattığı gökdelenlerin yansıması, gölgede kalmış cam duvarlara vuruyordu ve aradaki aralıkların soğuşunda hareket etmeden durmak olanaksızdı... Neden elli yaşında bir adam olmasın? Sorun yüzüydü. Saçsız bir başın yüzü niye olmasın ki? Onu bir kez daha önden görmeyi isterdim ama buna artık olanak yoktu. Daha önceki genç adama oranla daha az acele etmesine karşın, ansızın bir binanın kapısından girip gözden kayboldu. İzlememe karşın –ancak birkaç saniye kararsız kalmıştım–, onu son anda, üniformalı bir zencinin çalıştırdığı asansörün bronz kapıları yavaşça, kaçınılmaz bir biçimde (bir krematoryumdaki gibi) kapanırken görebildim. Sigaramı bu ülkede âdet olduğu üzere, her yerde bulunan içi kum dolu bir kovaya bastırıdıktan sonra, gerçi hemen öbür asansöre bindim ve biner binmez incekleri katın numarasını söyleyen ve kat numarası anons edildiğinde de asansörden inen diğer herkes gibi ben de kalabalığın arasında sıkışık bir vaziyette durdum ve sonunda zenciyle yalnız kalana dek art arda yanıp sönen numaraları izledim. Zenci nereye gitmek istediğimi sorduğunda omuz silktim; binada kırk yedi kat vardı...

Bir adam bir deneyimden geçmiş ve şimdi de buna bir öykü arıyor – görünen o ki, öyküsüz kalan bir deneyimle yaşanamıyor. Bazen başka birinin benim deneyimime tıpatıp uyan bir öyküsü olduğunu düşündüğüm olmuştur...

(Barmen değil ama.)

Saat altıyı biraz geçe açık pencerenin dışındaki sabahın griliği kayadan bir duvar gibi görünüyordu; gri ve pürüzsüz, granit – ve bu granitten ansızın bir çığlık gibi, gözleri yuvalarından uğramış, dişleri köpük içinde, ama sessiz kişneyen ama sesi çıkmayan bir at başı, bir canlı çıkmak istiyor, granitten dışarı sıçramaya çalışıyordu; ama ilk hamlede başarısızlığa uğruyordu ve hiçbir zaman da başaramayacaktı; hiçbir zaman başaramayacağını görüyorum. Granitten yalnızca, yelesi uçuşan ve ölüm korkusuyla çıldırmış atın başı çıkabiliyor, bedeni içeride kalıyor, ümitsiz, delirmiş beyaz gözleri bana bakıyor, merhamet dilercesine –

Işığı yaktım.

Uyanık yatıyordum.

Şunu gördüm:

– atın başı beklenmedik bir anda hareketsiz kalıyor; yelesi kırmızı seramikten; cansız, tebeşir beyazı dişleri ve parlak kara burun delikleri olan, kırmızı seramik ya da tahtadan yapılma, çok güzel boyanmış bir at başı sessizce kapanan granitin içine doğru geri çekiliyor ve granit pencerenin dışındaki sabahın ilk saatlerinin grisi gibi pürüzsüzleşiyor – gri, granit, tıpkı St. Gotthard'daki gibi; çok aşağılarda, vadideki uzak bir yol, tümü Kudüs'e giden (bunu nereden çıkardığımı bilmiyorum!) rengârenk arabalarla kıvrıla kıvrıla uzanıyor; rengârenk küçücük arabalardan oluşan bir konvoy, oyuncak sanki.

Zile bastım.

Dışarıda yağmur yağıyordu.

Gözlerim açık yatmayı sürdürdüm.

En sonunda hemşire gelip ne istediğimi sorduğunda, banyo yapmak istediğimi söyledim; oysa o saatte doktor izni olmadan bu olanaksızdı. Hemşire bana bir bardak meyve suyu verdi, mantıklı olmamı ve cumartesi günü taburcu olmak istiyorsam, sabah muayenesinde

doktorun beni sağlıklı bulması için uyumam gerektiğini söyleyip ışığı kapattı...

Gözümün önüne getiriyorum:

En sonunda Letonyalı genç gece hemşiresi (adı Elke'ydi) geldiğinde yatağı boş bulur; hasta banyo yapmaya kalkışmıştır. Terlemiştir ve hemşirenin kendisini azarladığını duyduğunda, tam da banyo yapmak üzere olduğundan, buhar bulutlarının arasında çırlıçıplak durmaktadır; dehşete düşen ama kendisinin hâlâ göremediği Elke onun ne yaptığını bilmediğini iddia etmektedir. Hasta ancak hemşire pencereyi kapatıp aynayı da kaplamış olan buhar yavaş yavaş azaldığında, çıplaklığının birdenbire farkına varıp gülümser. Yatağa gidin ve suyu hemen kapatın, der hemşire; ama o oralı olmadığı için, suyu kendisi kapatmak ister. Fakat çıplak olan hasta, önünde durmaktadır ve o anda elinin altında örtünecek bir şey bulamadığından, genç kızın önündeki çıplaklığını bir esprinin arkasına gizlemeye çalışır: Ben Âdem'im! Hemşire bunda gülünecek bir şey bulamaz. Hasta güler; ama neden güldüğünü bilmemektedir. Bu saatte, hem de doktorun izni olmadan neden banyo yapmaya kalkıyorsunuz, diye sorar profesyonel bir ses tonuyla kız. Elke'ye, onu ilk kez görmüşçesine bakarken, kız bu saçmalığa son verebilmek için, hiçbir şey söylemeden atak bir hareketle dolaptan bir havlu çıkarıp üşümemesi için ona uzatır. Su grisi ya da yeşilimsi gözleri vardır kızın. Kızı omuzlarından tutar. Boz renkte saçları ve iri dişleri olan bir kızdır. İki eliyle kızın omuzlarını tutarken, ne demek oluyor bu şimdi, diye sorar kız. Hasta, Ben Âdem'im, sen de Havva, dediğini fark eder. Hâlâ şaka yapıyor gibidir. Kız, hastanenin geceye özgü sessizliğinde bağırmaya cesaret edemez ve bir eliyle zile basarken, öbür eliyle adama vurmaya başlar, bu sırada adam, üzerinde kırmızı haç olan mavi kepini özenle çıkardığı için kız birdenbire korkuya kapıl-

mıŖtır. Adam kızın yüzünü haftalardır tanımaktadır; ama Ŗimdi dalga dalga fıŖkıran boz renkli saçları yenidir. Elke'ye zarar vermek gibi bir amacı yoktur, yalnızca başını oynatmaması için iki eliyle saçını tutarken, "Ben Âdem'im, sen de Havva!" deme arzusundadır. Duyuyor musun, diye sorar. HemŖire olan bu Havva'nın, öğrenciyi andıran bu yeŖil gözlü, at diŖli Baltıklı köylü kızının, her Ŗeyi yeniden Ŗakaya dönüŖtürmesi için gülümsemesi yeterlidir. Ama o gözlerini dikmiŖ, bakmaktadır. Adam çıplak olduğunun farkında değildir sanki. Kız artık ona vurmamaktadır, çünkü kızın vurduğunu bile hissetmemektedir; kız yalnızca mavi kepini geri almaya çalıŖmaktadır; ama nöbetçi doktor koridorda belirmiŖ olmasına karŖın sonuç baŖarısızdır. Doktorun doğal olarak ne olup bittiğinden haberi yoktur. Hasta sözlerini yineler; yineleyerek bir sözcüğü öğrencisinin kafasına sokmaya çalıŖan bir dil öğretmeni gibidir. Ben Âdem'im, sen de Havva! Ben Âdem'im, sen de Havva! Bu arada Elke bir sarhoŖla başa çıkmaya çalıŖırcasına çaresizlik içinde haykırmaktadır; ama ona değil, neden orada durduğunu ve yardıma gelmediğini sorduğu doktora. Ama bunun kıza bir yararı olmaz. Doktor, elleri cebinde, durmuŖ sırtmaktadır; dehŖet verici davrananın kendisi olup olmadığından emin değildir, istemese de bir röntgencidir o. Ne yapmalıdır? Ancak çıplak adam, Âdem ile Havva olmalarına karŖın, koridorda yalnız olmadıklarının farkına varıp doktora doğru yürüdüğünde, doktor sırtıtmaktan vazgeçer, ama yine de ellerini beyaz gömleğinin cebinden çıkarmamıŖtır. Siz de kimsiniz, diye sorar çıplak adam, daha önce doktoru hiç görmemiŖçesine. Doktor, hâlâ elleri beyaz gömleğinin cebinde –onu çıplak adamdan ayırıtıran da budur– sırtıtmaktan da kötü bir Ŗey yapar ve adama adıyla seslenip onunla dostça konuŖur. Ve o andan sonra iŖler düzelemeyecek denli karıŖır. Elke adamın tehdidinden kurtul-

muş, saçlarını düzeltmektedir. Çıplak adam, doktor geri geri giderek korkuluğa tutunabilmek için ellerini sonunda beyaz gömleğinin cebinden çıkarana dek, alçak sesle, “Siz bir şeytansınız!” diye yineleyip durmaktadır. Beyazlar içindeki adam durup bir şeyler söylemeye çalışırken, “Siz şeytansınız,” der yeniden, bağırmadan ama hırsıyla. Bu arada Elke, boz renkli saçlarının üzerinde, o saçma kepi boşu boşuna yatıştırmaya çalışmaktadır. Çıplak adamın odasına dönmeye niyeti yoktur. Asansöre binmek ister; ama bu katta asansör bulunmadığından ve daha fazla da beklemeye tahammülü olmadığından, doktorun önünden öylesine hızlı geçip koşarak merdivenlerden inmeye başlar ki, hemşireyle doktor birbirlerine bakakalırlar... İki dakika sonra, şaşırdığı her halinden belli olan kapıcının durduramadığı hasta, haftalardır görmediği sokağa çıkıp parlayan şemsiyeleriyle tramvay bekleyen ve gözlerine inanamayan insanların önünden geçmektedir: Trafik ışıklarına aldırmaksızın, caddeyi enlemesine geçen çırılçıplak bir adam, üniversiteye doğru gitmektedir. Caddenin ortasında, üzerindeki tek şey olan saatini ayarlamak için birdenbire durunca, bisikletinin üzerinde ıslık çalarak giden bir fırıncı çırağı, onun yüzünden durmak zorunda kalır ve kaygan zeminde kayıp düşer. Ürken çıplak adam, kimse onu kovalamadığı halde, birdenbire koşmaya başlamıştır. Oysa insanlar yana çekilip durmakta ve arkasından bakmaktadırlar. Yine de izlendiğini sanmaktadır. Üniversiteye geldiğinde, durup soluklanmak gereğini duyar, ellerini solgun dizlerine dayayıp eğilip kalkmakta ve uzun yıllar önce beden eğitimi derslerinde yaptığı gibi kollarını indirip kaldırmaktadır. Şansına, yağmur yağmaktadır. Bunun neden bir şans olduğunu bilmeksizin sadece öyle olduğunu hissetmektedir. Âdem olmadığını bilmektedir, nerede olduğunu da: Zürih’te, aklı başında, ama çıplaktır ve bu yüzden şimdi yeniden koşmaya başlaması

gerekmektedir, hem de dirseklerini olabildiğince gevşek tutarak. Neden çıplak olduğunu bilmemektedir, ne olup bittiğini de. Bir ara koşarken gözlüklerinin gözünde olup olmadığını kontrol eder. Çıplak olduğunu yalnızca sallanan erkeklik uzvundan anlamaktadır. Öyleyse devam, dirsekler olabildiğince gevşek. Çıplak olmasa, yorgunluktan yığılıp kalacaktır. Öyleyse devam. Ormana gitmeyi yeğlese de, gücünü fazla harcamamak için yokuş aşağı, kente doğru yönelmiştir. Bir kez bir yol ağzına gelir; kırmızı ışıktaki duran, Kudüs'e gitmeyen bir dizi araba, çalışan sileceklerin ardında bir sürü yüz ve parlayan metal levhaların arasında yolunu bulmaya çalışan şemsisiz çıplak bir adam: Bekleyemez, insan koşmadığı zaman daha çıplaktır. Öyleyse gözlerine inanamadığı için polis noktasında kolları açık kalakalan polisin önünden geçerek devam. Tıpkı bir hayvan gibi, kendisi için uygun olanı bulmayı bilmektedir, bir defasında bir inşaat alanını bulmayı bildiği gibi: İŞİ OLMAYAN GİREMEZ. Tahtadan yapılmış bir kulübenin arkasında soluklanır, ama koşmaya devam etmeden, orada fazla kalmaz. Nereye gidecektir? Bu kez de, özellikle de yağmur yağdığı için, o saatte kimselerin olmadığı bir parka gidebilir. Orada rahatsız edilmeden ıslak bir banka oturabilir; günün bu saatinde banklar boş olduğu için, onu kendi çıplaklığından başka rahatsız eden bir şey olmaz; bir düş değil bu, hayır değil, daha koşmayı bıraktığı anda bunu hemen fark etmiştir. Bir düşteymişçesine uyanmak yok. Apışarasındaki siyah kılları, cinsel uzvu, gözlüğü ve kol saatiyle gerçekten de çıplak ve solgundur. Yorgun ve soluk soluğa ama bir süre için mutlu, ayak parmaklarının arasında toprak, ayak parmaklarının arasında çimen, daha yavaş ama durmadan, soluk almaya çalışırken kırbaçlanan biri gibi, yavaş, giderek daha yavaş, paten kayan biri kadar mutlu, elleri kalçasında rahat rahat paten kayan biri gibi çimlerin üzerinde koşmaktadır,

Sonra bir kez daha haykırmak istediğini söyledi. Bu kez önemsediler. Çılgılık mı atmak istiyordu? Başıyla onayladı, anlaşıldığını fark eden bir dilsizin coşkusuyla. Neden çılgılık atmak istemişti? Bilmiyordu.

Bir adam bardan dışarı adım atar ve kısa bir süre sonra direksiyon başında ölü bulunur. Anlatıcımız kulak misafiri olduğu konuşmalardan edindiği bilgilerle bu adamın hikâyesini bir araya getirir ama ortaya iki farklı hikâye, iki farklı versiyon ve iki farklı kahraman çıkar. Bunlardan biri Enderlin, diğeri Gantenbein'dir.

Adım Gantenbein Olsun, savaş sonrası Alman edebiyatında bir kırılım noktasını, öncüllerinin asık suratlı ironisinden postmodern oyunbazlığa geçişi temsil eden romanlardan biri. Eleştirmen Heinrich Vormweg'in deyişiyle "örnek niteliğinde bir çıkmaz".

"Canına tak etmiş modern aydının öyküsü."
Merkur

#almanedebiyati #postmodernizm #iletişim #kiskançlık #oyun

 can

can yayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [%](#) can yayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5975-8

9 789750 759758